

Nr 76.

Af herr **Hernlund**, *angående skrifvelse till Konungen med begäran om åtgärder för lindring i nu rådande uniformitets tvång i organisation och undervisningsplan vid de allmänna läroverken.*

Den nya organisation af de allmänna läroverken, som faststälts genom Kungl. Maj:ts nådiga stadga för dessa läroverk den 18 februari 1905, och numera blifvit fullständigt genomförd, äger onekligen i många afseenden ett afgjordt företräde framför den närmast föregående — icke blott genom sin lyckligt anordnade afslutning för vissa lärjungar med det sjätte skolåret utan ock genom sin reda och öfverskådlighet samt därmed sammanhängande anvisningar i afseende på undervisningens mål och medel, som successivt tillkommit. Man torde ock kunna hoppas, att denna nya organisation skall vinna ökadt erkännande, ju mer lärarekåren hinner arbeta sig in i densamma.

Emellertid brister den nya organisationen liksom de flesta af dess föregångare i vårt land däri, att den icke velat lämna något utrymme för några undantag från den fastslagna regeln. Icke ens det läroverk, som förut åtnjöt en viss själfständighet, om än begränsad — Statens profskola, Nya Elementarskolan i Stockholm — har fått existera annat än som en absolut kopia af 1905 års organisationsbild, fastän flera försök gjorts att värna åtminstone några mindre rester af dess forna frihet. Vid sådant förhållande är det naturligtvis mindre att undra öfver att det af medlemmar af minoriteten i senaste läroverkskommitté framställda förslaget att i stiftstäderna jämte hufvudstaden eller åtminstone på några få orter, där förhållandena syntes därför möjligast gynnsamma,

bereda tillfälle till ett flerårigare studium af de klassiska språken än den allmänna organisationen medgaf, icke lyckades vinna gehör. Det hade dock varit önskligt, att ett sådant tillmötesgående visats den klassiska bildningens målsmän och öfriga vänner, liksom ock, att det i nära sammanhang härmed framställda yrkandet om läroverkets uppdelning i en 6-klassig realskola och ett 3-årigt gymnasium, hvilket yrkande synnerligen väl motiverades i några utförliga reservationer till förenämnda läroverkskommittés förslag, fått försöksvis på något eller några håll tillämpas.

Denna ensidighet hos den nya läroverksorganisationen, att den icke vill medgifva minsta afvikelse från den i läroverksstadgan uppdragna ordningen, synes mig vara ett väsentligt fel hos densamma. All sund utveckling förutsätter täflan, och visst är, att den uppräckning, som under 1850-talet småningom inträdde vid de förutvarande apologist- och lärdomsskolorna samt gymnasierna, icke saknade sitt sammanhang med den rastlösa sträfvan, som under de båda föregående årtiondena utvecklades från målsmännens för den år 1828 inrättade Nya Elementarskolan sida, i syfte att göra denna skolas system till regel för de svenska elementarläroverken. Visserligen ledde denna sträfvan i vissa afseenden — såsom i fråga om »ämnesläsning» för lärjungarna i stället för »klassläsning» — icke till afsedt resultat, men i Kungl. Maj:ts cirkulär den 6 juli 1849, som gaf uppslaget till elementarläroverkens omorganisation på 1850-talet, medgafs dock tillämpning af det »nya» skolsystemet, om eforus eller vederbörande lärare det önskade och hinder för sakens ändamålsenliga verkställighet icke förefunnes. En liknande liberalitet i våra dagar skulle tvifvelsutan lända undervisningen till godo och behöfde icke på något sätt inverka störande på den nya organisationens lugna utveckling.

En lindring i nu rådande uniformitetstväng vid de allmänna läroverken torde för öfrigt vara nödvändig, om det skall blifva möjligt att tillmötesgå de allt emellanåt framträdande anspråken på nya ämnens upptagande å undervisningsplanen. Ett uttryck härför har äfven nyligen gifvits af läroverkskollegiet vid statens profskola, Nya Elementarskolan i Stockholm, som, i afgifvet yttrande öfver framställt förslag att införa ryska språkets studium vid Sveriges allmänna läroverk, förklarar sig villigt att göra ett prof med detta språks införande på gymnasiets läroplan, under villkor att åt Nya Elementarskolan samtidigt lämnades frihet att omdana läroplanen för gymnasiets tre öfversta ringar i principiell

öfverensstämmelse med ett redan år 1887 från läroverket utgånet förslag, att undervisningen skulle meddelas på ett flertal olika bildningslinier med vissa obligatoriska ämnen på hvardera och i öfrigt utsträckt valfrihet, i hvilket fall ryska språket då lätt skulle kunna finna plats å den speciellt språkliga linien. — Naturligtvis skulle dessa bildningslinier vara så anordnade, att det kunskapsresultat, de lämna, i studentexamen icke står tillbaka i värde i jämförelse med den allmänna organisationens kunskapsprodukt, utan är därmed fullt ekvivalent.

På grund af hvad jag ofvan anført, får jag härmed vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t vidtaga åtgärder för beredande af lämplig lindring i nu rådande uniformitetstvång i organisation och undervisningsplan vid de allmänna läroverken.

Stockholm den 6 februari 1911.

Hugo Hernlund.
